

וא שכב על הדרג בתאו ועישן סיגריה. היה חם, אך רוח נעימה נשבה מן המסדרון. בית-הסוהר היה ישן כבתי-הסוהר שבסרטי המערב הפרוע. הדלת היתה מסגרת פלדה עם סורגי-ברזל עבים ואפשר היה להביט בעדם ולשוחח עם הסוהרים או עם האסירים בתאים השכנים ולסבול בלילה מנחירותיהם. כאן היה טוב הרבה יותר מאשר בבתי-הסוהר שקרא עליהם, בתי-סוהר עם דלת אטומה וצוהר-הצגה. אמנם המהפכה עוצבה במידת-מה על-פי הדוגמה הסובייטית, אך לא היו לה האמצעים הטכניים כדי לחקות את לוביאנקה. גם מהיב-טים אחרים היה כאן טוב יותר. האסירים הפוליטיים עשו משהו נגד המשטר החדש, גם אם מעשה זה היה בסך-הכל טינה בפרהסייה, והמשפטים, אף כי חשאיים היו, נערכו על-פי הנהוג, ללא עיניינים גופניים. כשנגזרו גזרי-דין-מוות — שהיו, לרוע המזל, שכיחים למדי ורובם לא-מוצדקים — רשאים היו הנאשמים להגיש ערעור לנשיא. כאשר נדחתה בקשתם (ברוב המקרים ותוך ימים אחדים) קיבלו בני-מש-פחותיהם הודעה על כך ורשות לבקר אצלם לפני ההוצאה להורג.

האסיר גמר לעשן, התיישב, והביט שוב אל סורגי הדלת: מרוחקים היו זה מזה מרחק סביר למדי. חתול גדול יכול לעבור ביניהם. הדלת בקצה המסדרון שהוליך אל החצר היתה גם היא מפלדה מסורגת, וידי אחד הקירות, צמחו שני עצים צעירים, מדולדלים ומשורבבי-ענפים. לא ליד הקיר הנה ירו באנשים. הקיר ההוא היה קמול, במרחק שמונה-עשר מטרים בערך. החצר היתה מלבנית, מרוצפת באבנים, והאסירים הקיפוה בשעת הטיול בכיוון מחוגי ה-שעון, ידיהם מאחורי גבם. בימים שלאחר הוצאה להורג היו מציצים בחשאי ומחפשים סימני-דם תחת הקיר, אך מעולם לא מצאום. ההוצאות להורג בוצעו עם שחר, והאבנים נשטפו היטב לאחר שטולקה הגופה, אבל הטיח והסיד שעל הקיר היו לחים במקומות שהכדורים פגעו בהם והעידו על אשר אירע. האסיר, שמן-הסתם היה אף הוא מועמד להוצאה להורג, הרהר בקור-רוח שמוזן ישן או שניים, מושענים אל הקיר, עשויים למנוע את הנזק שנגרם לו שוב ושוב וגם את סכנת הנתוים, אבל הוא ידע שאין לצפות ליעילות מדיית בארץ שיש בה פיגור-דורות, גם אם משתנה המשטר. לכך דרוש זמן.

הוא גמר בליבו שאם יהיה עליו להימלט אחרי שיישפט למוות או לתקופת-מאסר ממושכת, ייהפך לחתול; להחלטה זו הגיע אחרי שחשב בכובד-ראש על כמה וכמה בעלי-חיים אחרים — חיות-בית וחיות-בר. עכבר או כל מכרסם אחר יסתכן יתר-על-המידה ברחובות השורצים חתולים, ואחר-כך בשדות שבין העיירה ובין הגבול, מרחק של כארבעים וחמישה קילומטרים. יתר-על-כן, זה מרחק גדול מדי ליצור פועט כל-כך. לא יעמדו לרשותו אלא ימים ספורים בלבד, שבועיים לכל היותר, כדי לחצות את הגבול וללבוש שוב צורת אדם. בפרק-זמן ממושך יותר, כך הוהירו רופא-האליל האינדיאני, ישפיע גוף החיה על מוח האדם וישתלט עליו. אחרי זמן מה יהיה לו קשה לחזור לדמותו הקודמת ואחרי זמן נוסף יהיה זה בלתי-אפשרי והוא יאלץ להוציא את שארית ימיו כבעל-חיים בגוף ובמות, ואחרי מותו תישאר ממנו גופת בעל-חיים.

החתול

זיגמונט פרנקל

יותר מכל קל יהיה לו לעבור את המרחק עד הגבול אם ילבש צורת ציפור, רצוי ציפור-טרף כדי להישמר מפני חיות רעות; אבל הוא לא בטח בכישרון-המעוף שלו, שתי פעמים, פעם בהדרכת רופא-האליל ופעם בכוחות עצמו אחרי שחזר מן הסיור האנתרופולוגי, לבש דמות של בעל-חיים הולכי על ארבע, קוף ושועל; הפעם שומה עליו לנהוג בזהירות ולא להיזקק לגורמים בלתי-יודעים. הוא גם ידע שהאיכרים יורים לעתים בנדים המזדמנים להם, מתוך דאגה לתרנגולותיהם, בלי לדעת אילו מכרסמי-מוזיקים השמידו הנדים.

כלב לא יצליח לעבור את הקיר, הוא מועד להיתפס לפני שיצליח להסתלק מבנין בית-הסוהר, ואף להיירות למוות מחשש כלבת. טוב מכולם הוא חתול.

מעבר לקיר בית-הסוהר, הקיר עם שני העצים, השתרע הגן רחב-הידיים שהוא היטיב להכירו, הגן שמקיף את החווילה המופקעת של ידידו השופט, אשר ברח למיאמי בימי המה-פכה. השופט הפקיד את רוב כספו בבנק שווייצרי, הוא חי בוודאי ברווחה במיאמי. האסיר אמנם הוזמן להפליג גם הוא ביאטקה של השופט, אך כיוון שלא היה אדם אמיד, וגם לא פוליטיקאי, גמר בליבו להישאר בארץ, לעקוב אחר המתרחש ואולי אף להציע את שירותיו למהפכה אם זו תלך בדרך החופש והצדק. בתחילה היה נראה כאילו אמנם מנסה המהפכה ללכת בדרך זו, אך עדי-מהרה נידרדרה לדיקטטורה, לאינדוקרינציה ובמידה מסוימת לטרור. כאשר נעצר, רק משום שהעו לומר בגלוי את אשר עם ליבו, החליט לברוח, לנטוש את הארץ ולהמשיך בעבודתו המדעית במקום אחר. עדיין נותרו תחומים רבים כל-כך שלא נחקרו באנתרופולוגיה ובמגיה פרימיטיבית, ואין לשאת את המח-שבה שמדען כמוהו יוצא להורג בדמי ימיו. הוא חש אי-נחות רגעית כשגזכר במה שאמר לו רופא-האליל אחרי שהצליח להיות לקוף ואחר-כך לחזור וללבוש דמות-האדם. המדען דיבר בהתרגשות על האפשרויות הטמונות בגלגולים כאלה; רופא-האליל הקשיב בשלווה לדבריו, פניו הזקנות חרושות קמטים עמוקים, ואחר-כך אמר: "לא בדיוק, האפש-רויות רבות, אבל אין מגיה שעשויה לשנות באמת את הגורל שגזרו האלים. לוחם שנועד לו מוות מחץ אויב לא יימלט על-פיי-כך פטר האסיר את עצמו בקלות מתחושת אי-הנחות. גם אם ילבש צורת בעל-חיים; חיצו של הצייד ישיגו". אף-ידוע ידע שהגורל אינו נוקשה כל-כך. תבונתו וכשרונותיו של אדם מסייעים לו במידה רבה לעצב את גורלו, אם כי רק עד גבול מסויים.

צעדים נשמעו במסדרון, הסמל והחייל נעצרו ליד דלת התא ופתחוה.

"המפקד קורא לך אל לשכתו".

"כבר הוציאו גזר-דין?" הרהר האסיר בלכתו בין שני החיילים. ייתכן מאוד. החקירות נפסקו כבר לפני שבועיים, ובית-הדין הצבאי פועל בדרך-כלל בנרירות.

כשהוכנס ללשכה קם המפקד ממקומו. כלומר, אין זו חקירה בחקירות היה הקצין יושב בכסאו ומזמין את האסיר לשבת על הכסא שמעבר לשולחנו. זאת ועוד, במקום הגייר רות והתיקים הרגילים היה מונח על המכתבה מסמך אחד ויחיד ועליו חותמת גדולה וחתומות אחדות נוספות. בהוד נכה גם אזרח לבוש בקפידה, שלא פשט את מעילו העליון ונראה כאילו בא לביקור חטוף, אולי רק כדי להביא את המסמך. הוא עמד בצד ובחן את האסיר במבט עירני, אך קר ורשמי.

המפקד נטל את הנגיד מן המכתבה וקרא את תוכנו בקול. אכן, גזר-דין מוות. האסיר הואשם בתמיכה במשטר הדי-אקציוני לפני המהפכה, בתעמולה נגד המהפכה אחרי שהת-חוללה, באי-מניעת בריחתו של אחד מראשי אויבי-העם (השופט), ובמיעוט הרוח המהפכנית בהרצאותיו. ששה ימים ניתנו לו להגשת ערעור.

הוא חתם על הצהרה המאשרת שגזר-הדין הובא לידיעתו ושהביטו כראוי. הוא אמר שברעתו לפנות לנשיא; יומיים או שלושה יידרשו לו כדי לחבר את הפניה. המפקד הסכים ואמר שעוד היום אחר-הצהריים ידאג שיישלח לתאו נייר ועט נובע.

כשהוחזר לתאו החל האסיר בהכנות לשינוי צורתו. ההכנה היתה שיכלית בעיקר. עליו להביא את עצמו — ולשם כך יידרשו לו יומיים או שלושה ימים — לידי אמונה עזה ולא מעוררות, לידי הכרה פנימית מוחלטת, שמקץ תקופה זו ייהפך לחתול (מעטים מסוגלים לכך, ורק לאחר היכרות של שבועות אחדים רופא האליל העלה בדעתו את האפשרות שאדם לבן זה, שבא מעולם אחר ללמוד את אורחות האי-דיאנים, שפתם, מנהגיהם ואמונותיהם יהיה מסוגל לכך). החלק הגופני של ההכנה היה קל לביצוע בבית-הסוהר. בראש ובראשונה עליו לאכול מלעט מאוד — כמעט לצום — רק את המזון הפשוט ביותר, ולא לעשות דבר שיסיח את דעתו מהמשימה. פולחן-הסיום של ההשתנות — הלחשים החרישיים, הנוסחאות, שמות האלים, החזרות — כל אלה גם סייעו להשקיע את המוח עמוק בתהליך הגלגול, לשכנע כל-כך את האדם שהוא בעל-חיים עד שאמנם יהיה לבעל-חיים.

כדי לא לעורר תשומת-לב רשם טיטה של הבקשה על כמה גליונות נייר. כשהוגשה לו ארוחת-הערב ביקש מן הסוהר לחם פשוט, רצוי יבש, ותה קלוש או מים פושרים; הוא חש בקיבתו ורוצה להקפיד על דיאטה ימים אחדים. הסוהר שלא אם הוא רוצה שרופא בידוק אותו. לא אמר, אין צורך; תמיד היתה לו קיבה עדינה, וכמעט כל דבר, לרבות עצבים, מערער אותה; אין פלא שהוא חש ברע ביום שהוצא גזר-דינו, אף שהוא בטוח שזאת אי-הבנה, שהנשיא, אדם חכם וישר, יישב אותה ברגע שיקרא את הערעור שהחל לנסח אחר-הצהריים; לכן די בדיאטה של ימים אחדים כדי שקיבתו תחזור לתקנה. למען אמינות הסיפור, ביקש רשות

ללכת לשירותים פעמיים באותו ערב.

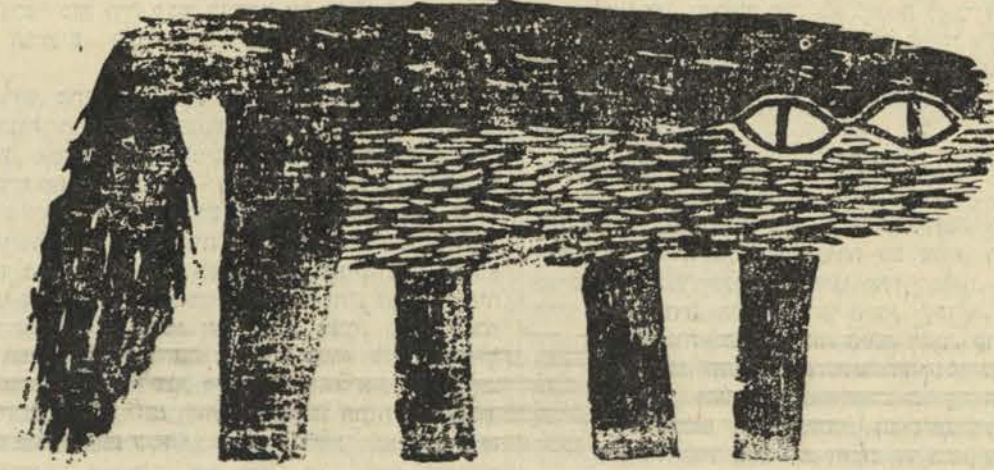
למחרת בבוקר כתב את הגירסה הסופית של ערעורו וביקש שתובא ללשכת המפקד. היה לו ברור שעליו להימלט לפני שתגיע התשובה השלילית, מפני שאחר-כך תוגבר השמירה עליו, סוהר יישב על כסא לפני הדלת ותאו יואר כל הלילה, מחשש נסיון בריחה או התאבדות.

הוא הקדים לשכב לישון, עצם את עיניו ובשעות שנשאר ער, צייר לו בדמיונו את עצמו כחתול החומק בין סורגי-הברזל, מטפס על העץ חוצה את הגן, חולף ברחובות עמרי-מים, עובר בשדות וביערות, תופס עכברים ושותה מי נהר, אף עלה בידו להחזיר כמה מהזוויות הללו לתוך חלומותיו. למחרת המשיך להוות, ופעמים אחדות התמתח ופיהק כח-תול. ראשו נסתתר וחושיו כמו ניטשטשו. הוא כבר ידע הרגשה זו בעבר והיה סמוך ובטוח שיצליח גם הפעם.

בלילה השלישי היה מוכן. את כל אחר-הצהריים בילה בשינה; ידע שיודקק לכל כוחו לגלגול ולמה שיעשה אחר-כך. לעת ערב נייער, רענן וגיבוח. הלילה ירד. האורות בתאים כובו ורק גורות אחדות דלקו במסדרון. אט-אט שקע בית-הסוהר בתרדמה. הסוהר ישב בקצה המרוחק של המסדרון, ליד שולחן קטן, קרא את עתון הערב ועישן.

וגופו נצעה ערני וחושיו מחודדים כבר לא חש את חספוס השמיכה, והיה לו חם יותר. התערבלות האפלה הואטה, נעצרה והתיצבה. הוא נע בזהירות, התמתח, צפורניו נאחזו בשמיכה והוא אספן אליו. אט-אט זחל לקצה השמיכה, הציץ סביב והקשיב. בבית-הסוהר עדיין שרר שקט גמור. עתה נראו לו ממדי התא עצומים והמיטה התנשאה גבוה מעל לרצפתה. הוא קפץ למטה, הסתתר תחת המיטה ובחן את צבע עורו; חום אפרפר, מפוספס כלשהו, ובטנו בהירה, כמעט לבנה.

עתה יוכל לעבור בין סורגי התא. הוא הביט לתוך המסדרון. הסוהר נראה בצדודיתו, מנמנם מעל עתונו. חרש עבר בין סורגי הדלת, חמק דרך המסדרון אל היציאה, עבר שוב בין סורגים, הקיף את הפינה ורבע תחת הקיר, עד שיתרגלו עיניו לחשכה. החושך לא היה מעובה ביותר; ירח מלא האיר את החצר העוובה. ראייתו היתה חדה מאוד. הוא נע קדימה ליד הקיר וטיפס על אחד משני עצי-הגן, שנשאר כפי שהכירו, אף כי עתה היה מונח קצת, תהה אם כבר יש דיירים בחווילה, אולי אחד הפקידים החדשים, או שמה עודנה ריקה. הוא קפץ לתוך הגן. הקשה ביותר כבר היה מאחוריו. הוא נע לאיטו בין העצים

חיתוך עץ — יאגמונט פרנקל.

ואחר-כך חצה שטח גדול של ערוגות פרחים, אל העבר האחר.

את הצלילית המוארכת שניתקה בדממה מקיר הבית לא ראה. הוא הבחין בה רק לאחר שעברה את מחצית המרחק ביניהם, מתקדמת במהירות, ומגמתה לא לתת לו להגיע אל העצים שבקצה הגן. הוא נשף ותחל לרוץ. היה זה כלב-צייד גדול, שאולף לא לנבוח ולא לנהום. עוד מעט יצטלבו דרכיהם. יהיה קשה להגיע אל העצים, אך אין לו ברירה אם ישנה את הכיוון יאלץ להאט את מרוצתו ולאבד זמן. אם הרודף ישיגו יפנה אליו ויתקפנו בציפורניו, בשיניו, בקולו ובריריו, בתקווה להרחיקו ולהגיע אל העצים.

כשהיה במרחק כעשרה מטרים מן העצים שמע את קול צעדי של הכלב כמש מאחוריו וחש בנשימתו על ערפו. הוא קפץ הצידה בגלגול גוף, פלט צווחה מתרידה ותקף. ברגע

שרישו ציפורניו צד אחד מפני הכלב הדפו זה בכתפו בוריוות בכל כובד משקלו, והוא איבד את שיווי-המשקל והתגלגל אך מיד שב ועמד על רגליו. תוך כדי כך נחלש ערפו והוא חש ששיניים ננעצות בו. הוא הועף באוויר, טולטל ימינה ושמאלה בכוח אדיר הלסתות מתהדקות והול-כות השיניים שוקעות בו עמוק יותר ויותר. הוא חש שחוליות צווארו ניתקות.

המפקד נכנס אל לשכתו, הפעם בידיים כבולות ובלוויית שני חיילים.

"צר לי מאוד, אך הדו"ח של הפסיכיאטר קובע שאתה שפוי לגמרי המפקד" אמר הפקיד שנכח במתן פסק-הדין, ועתה ישב מאחורי המכתבה. "עלי להודות שחיבתך מאוד, וחזיתי לך עתיד מבהיח בשירות המהפכה, אבל עלי להוסיף שמצבך נראה חסר-תקנה. שני דברים מתעב הנשיא בכל נפשו: קצינים הנוטלים את החוק לדיהם וסאדיזם. אצלך כנראה חברו שני הדברים יחד. עד שלא תיתן הסבר משכנע באמת אין חיך שווים פרוטה. גופת האסיר נמצאה בגן החווילה שהוקצתה לך אחרי המהפכה. הפצעים בערפו ובכתפיו נעשו במכשיר גדול וחד, אך לא מושחו מאוד. אין לשער שכלבך עשה זאת, שכן ממדי הפצעים גדולים מכפי שמסוגלת לגרום חיה לגוף אדם, אם אין זה סוס בעל שיני כלב או זאב, וחיה כזאת הרי אין. ההסבר ההגיוני היחיד הוא שאתה הוצאת את האסיר מתאו בלילה, הפשטת אותו מבגדיו ורצחת אותו בגן."

"אבל הסוהר שמר באותו הלילה..."

"כבר נעצר, הוא שיתף פעולה, או נרדם. הרדמת אותו בכלורופורם. או השפעת עליו שישמור את כל העניין בסוד. בכונתנו לגלות מה קרה באמת, ובינתיים אני רוצה להוכיח לך שוב שהנשיא סולד מכל הפרשה, ואם לא יעלה בידך להביא הוכחה חותכת לחפותך צפוי לך סוף מר מאוד" ●

מאנגליה: פרנסיס שניצר

אורציון ברתנא

זכרון

אִפְשֶׁר לַעֲשׂוֹת מִן הָאֵבֶק דְּלֵת לְהַכְנִס.
לְהָרִיחַ רִיחַ-אֶהָבָה שְׁאֵנִי בָּא מִמֶּנּוּ.
אֵלֶּה שִׁישְׁנֵנוּ כָּאֵן כְּבָר רְחוּקִים מְאֹד,
וְהֵם מְתִים קְרוֹב אֵלַי.
אֲבָל הַיּוֹלֵחַן שֶׁהֵם פָּרְשׁוּ בַיּוֹם קִיץ חֵם
כְּשֶׁהָאוֹר הָיָה מְרָמָה,
כְּבָר לָמַד אֶת הַתְּפָקִיד
וְעָכְשׁוּ הוּא עֲצָמוּ מְרָמָה.